

La Gramàtica de la Llengua Catalana i la Nueva Gramàtica de la Lengua Española. Comparació i avaluació de propostes

Les funcions gramaticals i la sintaxi dels pronoms febles a la Gramàtica de la Llengua Catalana (IEC)

**ICE-UAB. Casa de la Convalescència de l'Hospital de Sant Pau de
Barcelona**

**Jordi Fortuny
Departament de Filologia Catalana i Lingüística General
Universitat de Barcelona
jordifortuny@ub.edu**

13.5 Les funcions sintàctiques bàsiques

13.5.1 El subjecte

- p. 481, la definició de *subjecte*: “En una oració simple, la funció sintàctica de subjecte correspon al sintagma nominal que estableix relació de concordança amb el verb en nombre i persona. En *Els llenyataires suaven*, les propietats de tercera persona i nombre plural del verb (*suaven*) són compartides pel sintagma nominal que fa la funció de subjecte oracional (*els llenyataires*). En *Els llenyataires contractats esberlaran les soques* hi ha dos sintagmes nominals que presenten les mateixes propietats de persona i nombre que el verb, però només un d'aquests sintagmes hi pot establir relació de concordança: el sintagma nominal *els llenyataires contractats*.”

13.5.1.1 El subjecte gramatical i el subjecte lògic

- p. 482: Generalment, el subjecte gramatical —és a dir, el sintagma nominal que concorda en persona i nombre amb el verb— coincideix amb l'argument extern o subjecte lògic del predicat. Aquest és el cas de les oracions *El pintor repassarà la façana*, en què *el pintor* és l'argument extern agent del predicat i alhora el subjecte gramatical, i de *Els deixebles admiraven el mestre*, en què *els deixebles* és l'argument extern experimentador i concorda amb el verb. Tanmateix, el subjecte gramatical no coincideix amb un argument extern (o subjecte lògic) en les construccions passives o en les inacusatives, entre d'altres.

a) La passiva perifràstica permet prescindir de l'argument extern del predicat o relegar-lo a un complement adjunt (conegut com a complement

agent). Un verb com *assassinar* selecciona dos arguments, un d'extern (l'agent que duu a terme l'acció) i un d'intern (el pacient). Ambdós arguments són presents en l'oració *Ramon Mercader assassinà Lev Trotski*; en canvi, en l'oració *Lev Trotski fou assassinat* no hi apareix l'agent, i tot i això l'oració és ben formada.

b) La passiva pronominal també provoca l'absència de l'argument extern del predicat. En *Finalment, es col·locaran les plaques dels carrers nous*, no hi ha l'agent que apareix en *Finalment, els operaris de l'Ajuntament col·locaran les plaques dels carrers nous*. El pronom *es* impedeix la presència de l'argument extern (o subjecte lògic), fet que provoca que el verb concordi amb el seu argument intern (*les plaques dels carrers nous*). Sobre aquesta construcció, vegeu el § 23.3.

c) Els verbs inacusatius (*néixer, morir, caldre, faltar*) són verbs mancats d'argument extern, però no pas de subjecte gramatical, ja que el seu argument intern actua com a subjecte: *Han nascut més pollets; Han mort molts fruiters a causa de les gelades; Venen temps difícils*. Sobre les construccions inacusatives, vegeu el § 21.4. També en les oracions amb alguns verbs psicològics o d'afecció psíquica, el subjecte gramatical no és el subjecte lògic: *Em molestaven els guants nous; A la nena li agraden els guants nous*. El sintagma nominal *els guants nous* és l'argument intern, el tema, però concorda en persona i nombre amb el verb (§ 21.5).

13.5.1.4. El subjecte representat pel pronom *en*

- P. 498: “El pronom *en*, anomenat pronom partitiu, pot representar un subjecte format per un sintagma nominal escarit, és a dir, sense determinar ni quantificar. Això passa amb els verbs anomenats inacusatius, que tracten com a subjecte el seu argument intern o tema (§ 21.4). És el cas, per exemple, de *Ja neixen branques noves*, en què podem representar el sintagma nominal escarit *branques noves* per *en*: *Ja en neixen*. Però *en* també pot representar només el nom que fa de nucli, com en *Ja en neixen de noves*. Una cosa semblant ocorre amb els sintagmes nominals indefinits, en què és possible pronominalitzar el nucli o bé el nucli acompanyat de complements: *Ja en neixen moltes de noves* (*en* = *branques*); *Ja en neixen moltes* (*en* = *branques noves*).”

13.5.2. El complement directe

- p. 490: “Els verbs transitius (§ 21.2) relacionen almenys dos arguments: l'argument extern, que fa de subjecte, i l'argument intern, que s'interpreta com el tema o pacient del predicat i fa la funció sintàctica de complement directe (excepte que l'oració sigui una passiva; § 23.2),

com en *Els vegetarians no mengen carn*, *La cartera reparteix el correu* o *Heu encetat un pernil?* Hi ha verbs, però, que, a més del complement directe, en seleccionen un altre, que pot ser un complement indirecte (*La mestra entrega les notes als alumnes*) o un complement de règim (*La necessitat obliga la població a emigrar*) (§§ 13.5.3-4). El complement directe generalment no va introduït per preposició: *Estudiarem tres reis medievals*; *Vas maquillar les teves amigues?*; *El jurat ha criticat tots els concursants*. Tanmateix, en determinats contextos, el complement directe duu la preposició *a*, tal com s'exposa en el § 19.3.2: *A qui ajuda aquesta ONG?*; *A la seva fillola, la veu poc*.

Els pronoms personals que representen el complement directe són els d'acusatiu (*el, la, els, les, em, ens, et, us* i *es*) i el pronom *ho*, però també podem trobar el complement directe representat totalment o parcialment per l'anomenat pronom partitiu *en*. Sobre les propietats i la posició sintàctica dels pronoms febles, vegeu els §§ 8.2-3.”

13.5.2.1. El complement directe representat per un pronom d'acusatiu

- p. 490: “Els pronoms d'acusatiu representen sintagmes nominals definits o quantificats en funció de complement directe: *Estima els meus companys i els respecta*; *Tenia una ploma estilogràfica i la vaig perdre*; *Tenia unes quantes joies, però les va malbaratar*.

Quan representen un complement directe humà (o almenys animat), els pronoms febles d'acusatiu poden anar duplicats per un pronom personal fort del mateix gènere, nombre i persona, introduït per la preposició *a*. Així, *la teva companya* en *Conec la teva companya* pot ser representat per *la* o per *la* i *a ella*: *La conec*; *La conec a ella*. El pronom fort aporta un èmfasi que no existeix en l'oració que només conté el pronom feble. En *La conec a ella* es dona a entendre que hi ha alguna altra persona (el seu germà, el coautor, etc.) que no coneixem.”

13.5.2.2. El complement directe representat pel pronom *ho*

- p. 491: “El complement directe format pels pronoms demostratius *açò, això* i *allò* o per una oració subordinada substantiva (§ 26.3b) pot ser representat pel pronom feble *ho*: *Jo ja he copiat això i tu encara no ho has copiat*; *No em pregunteu qui ho ha dit perquè jo no ho sé* (*ho* = *qui ho ha dit*); *Tots volen acabar la carrera, però només en Pau ho intenta* (*ho* = *acabar la carrera*). Per a més detalls, vegeu el § 18.6.2.”

13.5.2.3. El complement directe representat pel pronom *en*

- p. 492: “El pronom partitiu *en* pot representar un complement directe format per un sintagma nominal escaït, és a dir, sense determinar ni quantificar, com *fred* o *botifarres dolces* en *Tinc fred. No en tens, tu?* i *Ahir vaig menjar botifarres dolces i avui també en menjaré*. Però també pot representar només el nom que fa de nucli d’un sintagma nominal escaït o indefinit, com *botifarres* o *litografies* en *Ahir vaig menjar botifarres de Vic i avui en menjaré de la Garriga* i *Vaig vendre tres litografies de Picasso i en vaig comprar una de Miró*. Quan el sintagma nominal porta un sintagma adjectival com a complement, a més del pronom *en* apareix la preposició *de* com a marca de partitivitat (§ 18.6.3.1): *Volíem dues cortines italianes, però al final només en vam comprar unes de mallorquines*.”

13.5.2.4. La concordança entre el pronom d’acusatiu i el participi

- p. 492: “En la llengua antiga i en una part important dels parlars actuals, quan el complement directe és un pronom personal d’acusatiu de tercera persona i el temps de l’oració està format per l’auxiliar de perfet *haver* i el participi passat, el pronom i el participi concorden en gènere i nombre: –*Heu regat les hortènsies?* –*Les he regades jo mateix*. Aquesta concordança, però, ha perdut terreny a favor de la construcció amb el participi invariable, que es manifesta amb els valors de gènere i nombre menys marcats: en masculí singular (*Les he regat jo mateix*). En els parlars que mantenen la concordança, és més habitual quan el pronom és femení (*L’he comprada avui; Les hem comprades avui*) que quan és masculí plural (*Els cavalls, ja els hauríem ensellats/ensellat, si ens haguéssiu avisat*). En el cas del masculí singular hi ha coincidència amb la solució invariable (*Feia poc que l’havia comprat, l’ordinador*). Tanmateix, la concordança entre el pronom d’acusatiu i el participi se sol mantenir en els registres formals.”

13.5.3. El complement indirecte

p. 492-494: “El complement indirecte expressa un argument seleccionat pel verb amb el valor semàntic de destinació o d’experimentador. Els verbs amb complement indirecte de destinació són majoritàriament transitius, és a dir, verbs que seleccionen, a més, un complement directe amb el valor de tema, però també n’hi ha uns quants que seleccionen un complement indirecte tot sol. Entre els del primer grup hi ha verbs de comunicació (*anunciar, dir, preguntar,*

prometre, ordenar, notificar, respondre, suplicar) i de transmissió (*donar, regalar, destinar, pagar, oferir, mostrar, lliurar*): *Li vaig dir la veritat; Van ordenar als soldats controlar l'entrada a l'edifici; Oferiren flors a la primera dama; Mostrarem als interessats els resultats obtinguts.* Formen part del segon grup, que és minoritari, el verb *telefonar* i els seus sinònims *trucar, tocar (per telèfon)*, etc. (§ 21.3.4): *Hem telefonat a la directora del programa.*”

“El complement indirecte amb el sentit d'experimentador de la situació expressada pel verb apareix sobretot amb determinats verbs psicològics (*agradar, plaure, doldre, recar, repugnar, interessar*; § 21.5a) i amb verbs que expressen necessitat o obligació (*caldre, bastar, urgir, convenir, faltar*; § 21.4.1): *Allò no agradava a ningú; Li repugna el vi; Les talles petites no els interessen; Li calia més temps; Ens convé saber-ho aviat.*

Com mostren els exemples apuntats fins ara, el complement indirecte va encapçalat per la preposició *a* seguida de sintagma nominal i pot ser representat pels pronoms febles de datiu (§ 18.4.2.1): *em, ens, et, us, li, els, es*. Vegeu el § 26.3d per als casos en què un complement indirecte conté una subordinada substantiva: *Dedicà la vida a fer feliços els seus* (cf. *Dedicà la vida a la família*).

En el cas en què el complement indirecte és inanimat, el pronom *hi* —que també representa locatiu— pot alternar en determinats contextos amb *li* i *els* (§ 18.4.2.1a): *A la façana, hi/li haurem de donar una altra capa de pintura; A aquestes butaques, hi/els hauries de posar una funda ben alegre.*

Com en el cas dels pronoms febles d'acusatiu, els pronoms febles de datiu poden anar duplicats pels pronoms forts paral·lels introduïts per la preposició *a*. Així, *a la seva sòcia* en *Proposaren una nova inversió a la seva sòcia* pot ser representat per *li* o per *li i a ella*: *Li proposaren una nova inversió; Li proposaren una nova inversió a ella*. En la segona oració, el pronom fort aporta un èmfasi que no trobem en l'oració que només conté el pronom feble; es dona a entendre que hi ha una o més persones a qui no es va fer la proposta. El mateix contrast s'estableix entre *T'ho regalarem* (sense duplicació) i *T'ho regalarem a tu* (amb duplicació). El pronom de datiu també pot anar duplicat per un sintagma com *a tots* o *a cadascun* (o *cada un*): *Els direm la veritat a tots; Els en donarem un a cada un.*

Amb els verbs psicològics i amb els que expressen necessitat o obligació, el sintagma preposicional de complement indirecte apareix generalment en posició inicial i duplicat per un pronom feble: *A la Mar no li repugnava res; Recorda que, als petits, la sopa de peix no els*

agrada gaire; A en Daniel li convenen vacances. També pot anar en posició final sense dislocar i, generalment, amb duplicació pronominal: *Aquest minuet li agradava molt a la meva professora de piano; Si no ho fas tu, li tocarà fer-ho a la teva companya.* Per a aquests i altres casos de duplicació amb pronom de datiu de tercera persona quan l'oració conté un sintagma preposicional que fa de complement indirecte, vegeu el § 18.4.2.3.

13.5.4. El complement de règim

- p. 494: “Quan el verb selecciona un complement expressat per un sintagma preposicional, es parla de complement de règim (o complement verbal de règim preposicional), com és el cas de *Podeu comptar amb mi, Depèn del temps que faci, Tot seguit procediren a l'elecció del president, No pensis en coses tristes i Optàrem {pel primer pressupost / per entrevistar-los demà mateix}*.[...] A més, el complement de règim no pot ser representat per un pronom feble de datiu, sinó que ho ha de ser pels pronoms *en* i *hi*. El primer representa el complement de règim introduït per la preposició *de* (*S'abstindrà de menjar carn / Se n'abstindrà; Em recordo de la feina que feies / Me'n recordo*), mentre que el pronom *hi* representa els complements de règim introduïts per les altres preposicions (*Creia en Déu / Hi creia; No comptàvem amb la Laia / No hi comptàvem; Ha acostumat els fills a expressar la seva opinió / Hi ha acostumat els fills; El pare es desviu per elles, però la mare encara s'hi desviu més; Van carregar contra els vaguistes o no hi van carregar?*). [...] El complement introduït per la preposició composta *per a* no sol ser representat per cap pronom: *Jo no serveixo per a aquesta feina, però tu encara serveixes menys.*”
- p. 495: “Hi ha casos en què un sintagma que en la majoria de predicats verbals es comporta com un adjunt del predicat (§ 13.6.1) pot ser seleccionat per determinats verbs. En aquests casos, el complement de règim té un significat de lloc, de temps o de manera, i a diferència dels complements analitzats fins ara, no sempre s'expressa amb un sintagma preposicional. Així, el locatiu *a la Vall d'Albaida* és un adjunt en *El seu nebot ha obert un restaurant a la Vall d'Albaida*, però és un complement obligatori en *El seu nebot viu a la Vall d'Albaida*, atès que els verbs com *viure* o *residir* seleccionen un argument locatiu.

També els verbs de moviment *anar, arribar, entrar, tornar, venir, etc.*, seleccionen un complement de règim amb valor locatiu direccional, que pot ser realitzat per un sintagma preposicional o un adverbi de lloc: *L'Eugènia ha anat a Viella, però no hi arribarà fins a les set; El jutge entra {a la sala 11 / allà}*. El complement de lloc

d'aquestes oracions és un complement obligatori, en el sentit que el verb no en pot prescindir, excepte si s'interpreta com el lloc díctic, el lloc de l'emissor o del receptor (§§ 6.4, 21.3.5d i 21.4.2): *No us quedeu a la porta, entreu* ('entreu ací, aquí'). De tota manera, aquesta possibilitat no es dona en el cas de *anar*, que expressa un desplaçament cap a un lloc que no és el de l'emissor ni el del receptor (vegeu, però, el § 21.4.2). Per als locatius en aposició (*S'han instal·lat a Girona, al carrer Nou*), vegeu el § 13.6.1.4.

Hi ha altres verbs, com *començar*, *celebrar(-se)* o *acabar(-se)*, que seleccionen un argument que expressi temps (§ 21.3.5d): *El concert comença a les cinc; El col·loqui (s')acabarà demà*. Aquest argument temporal pot quedar sobreentès quan té un valor díctic: *Silenci, que comença la conferència* ('que comença ara'). A més, aquest argument temporal que funciona com a complement de règim pot ser expressat per un sintagma nominal: *La reunió se celebrarà el divendres 14; El col·loqui va acabar la vigília de Nadal*. I hi ha, encara, verbs com *portar-se* o *actuar* que seleccionen un argument que expressi manera. Notem, en aquest sentit, que *correctament* actua com a adjunt de manera en *La Mariona ordena les fitxes correctament*, però és un complement seleccionat en *La Mariona es porta correctament*, ja que *portar-se* selecciona aquest tipus de complements.”

13.6. Els adjunts

- p. 496: “Els predicats verbals, a part dels arguments que el verb selecciona, poden anar acompanyats de complements que, tot i que aporten informació sobre alguna circumstància que envolta la predicació, no solen ser indispensables per a la bona formació de l'oració. Són els anomenats adjunts o complements circumstancials. [...]

Distingim dos tipus d'adjunts: els adjunts al predicat, que aporten informació relacionada amb la predicació, i els que afecten propietats del conjunt de l'oració, com ara els de temps i aspecte.”

[Vegeu les subseccions següents per a una descripció i classificació dels diferents tipus d'adjunts]

8. La flexió dels pronoms personals. La forma dels pronoms febles

- p. 194: “...el datiu plural també presenta **col·loquialment** la marca de datiu *-i*, que es representa mitjançant el pronom *hi*, d’acord amb el seu origen: *Als pares no els hi hem dit res*. Aquesta forma de datiu plural **no s’empra en els registres formals.**”

- p. 204 (*la hi/l’hi*): “En les combinacions de *la* i *hi* és **habitual** l’elisió de la *-a* del femení (*L’hi va donar*), d’una manera semblant al que passa també sovint amb l’article definit *la* (per exemple, quan *la independència* es pronuncia *l[i]ndependència*). **Ens els registres formals és preferible** mantenir la vocal *i*, en aquest cas, *hi* es pronuncia com a semivocal [j] i els dos pronoms també formen una única síl·laba amb diftong: *La hi van donar.*”

- p. 212 (*li ho / l’hi*): “*b*) En els parlars que empren la variant de datiu singular *hi* en substitució de *li*, aquesta forma també **tendeix a generalitzar-se** en les combinacions amb el pronom *en* i amb el pronom *ho*, que en aquest cas és representat per *l* (com si es tractés del pronom d’acusatiu *el*). Les dues combinacions [...] són **acceptables**, però **en els registres formals és més habitual** l’ús de les combinacions amb *li*.

- p. 212 (*li ho / l’hi, li’n / n’hi*): quadre 8.14, en igualtat de condicions.

“Fins i tot en els parlars que converteixen *li’n* en *n’hi*, la primera forma s’ha mantingut en alguna expressió lexicalitzada (*Tant se li’n dona*). A més, amb el verb *anar-se’n* s’estableix diferència semàntica entre *n’hi* (amb *hi* locatiu) i *li’n* (amb *li* datiu ètic). [...] Així mateix: *Per més que treballi, se li’n va tot el negoci a l’aigua [...]*. En la resta de casos, **totes dues possibilitats es poden utilitzar indistintament**: *Jo li’n/n’hi puc donar lliçons, d’anar pel món [...]*; *Volia més arròs i li’n/n’hi vaig posar dues cullerades.*”

- p. 213: “Combinacions amb el pronom de datiu plural de tercera persona”
“...en els **registres formals** s’utilitzen les formes **tradicionals**, amb el pronom de datiu (*els* o les variants *-los* i *’ls*) anteposat als altres pronoms”

“En els parlars que empren la variant de datiu singular *hi* en substitució de *li*, també s’usa col·loquialment la seqüència *els hi* [...] per a totes les combinacions anteriors [del quadre 8.15]. Aquestes combinacions [...] **no són adequades en els registres formals.**”

QUADRE 8.15
Combinacions del pronom de datiu plural
de tercera persona amb un altre pronom

PRIMER PRONOM	SEGON PRONOM	EXEMPLES
els (datiu)	el, la, els, les	Els el donaré (, el disc, als teus germans); Els l'agafaré; Podríem donar-los-el; Porta'ls-el Els la donaré (, la cartera, als teus germans); Els l'agafaré; Els la indicaré; Podríem donar-los-la; Porta'ls-la Els els conaré (, els discos, als teus germans); Els els agafaré; Podríem donar-los-els; Porta'ls-els Els les conaré (, les carteres, als teus germans); Els les agafaré; Podríem donar-los-les; Porta'ls-les
	ho	Els ho donaré (, això, als teus germans); Els ho agafaré; Podríem donar-los-ho; Porta'ls-ho
	en	Els en donaré (, de pastís, als teus germans); Els n'agafaré; Podríem donar-los-en; Porta'ls-en
	hi	Els hi deixaré la roba (, als teus germans, a l'armari); Els hi amagaré la roba; Deixen-los-hi la roba; Deixa'ls-hi la roba

• p. 215-216: “Les combinacions amb el pronom *en* tenen un caràcter més restringit [que les combinacions dels pronoms d’acusatiu de tercera persona amb el pronom *hi*]. La combinació només resulta possible si *en* pronominalitza un complement o adjunt introduït per *de* amb el valor d’origen; així i tot, en aquest cas també hi ha restriccions. [...] el pronom *en* es pot combinar amb un acusatiu de primera i de segona persona [...]: *A mi no me’n trauran, del pis; No ens en poden excloure, de les llistes de damnificats; A tu no te’n trauran, del pis* [...]. Però generalment se silencia el pronom *en* d’origen quan es combinaria amb un pronom d’acusatiu de tercera persona [...]. Tenim, doncs, que *Traieu {el iogurt / la crema / els plàtans / les cireres} de la nevera dona normalment Traieu-lo/ la/los/les* (sense referència pronominal a l’origen).”

Verbs [més freqüents]: *treure, allunyar, baixar, excloure, expulsar, extreure, obtenir, portar, pujar, tornar*.

“En aquests casos, la combinació amb *en* és molt poc usual, especialment si el pronom d’acusatiu és singular, masculí (*l’en*) o femení (*la’n*): *No l’en poden excloure; El n’han exclòs; Excloeu-l’en; No la’n poden allunyar; Encara no la n’han tret; Treu-la’n si pots*. Formalment, a més, la combinació *l’en* presenta la

variant *el n'* davant de verb començat per vocal, però no la variant *lo'n* darrere el verb (en què tenim igualment *l'en*).

Tanmateix, hi ha verbs que afavoreixen la presència de *en* i un pronom d'acusatiu, com ara *desposseir*, *dissuadir*, *privar* o *separar*: *Les treballadores voldrien accedir als llocs de direcció, però les en priven les normes de l'empresa* (o *els ho priven*); *L'amada es trobava molt a prop de l'amant: només la'n separava una frescal bardissa* (o *només la separava* o *els separava*). Passa semblantment en construccions amb altres verbs transitius que regeixen un complement introduït per *de*. Així, en un cas com ara *No podem evitar el tancament de la fàbrica, però cal que n'informem el tresorer*, podem tenir *...però cal que el n'informem* o bé *...però cal que l'informem*. També afavoreixen la presència de *en* les construccions amb *fer* o *considerar* i un adjectiu que regeixi un complement amb *de*: *Van optar per fer-la'n dipositària a ella* (o *per fer-la dipositària del document a ella* o, simplement, *per fer-la dipositària a ella*).

- p. 216-217: “Combinacions dels pronoms adverbials i el pronom *ho*”

[a)] “Amb verbs de moviment com *anar*, *venir*, *tornar*, *arribar*, *baixar* o *pujar* hi pot haver l'expressió de l'indret de sortida i del d'arribada, i aquell precedeix aquest: *Ha vingut/anat [de Girona a Barcelona] en 40 minuts*. [...] els dos locatius funcionen com una unitat i, per tant, **no és possible** pronominalitzar cada locatiu per un pronom, ni un dels dos si en la seqüència hi ha explícit l'altre [...] En aquest cas **només seria possible** *Ha vingut en 40 minuts* o bé *Hi ha vingut en 40 minuts*, en què el pronom *hi* representaria tots dos locatius.”

També: *Va passar d'ajudant a numerari sense dificultats* → *Hi va passar sense dificultats*; *Va anar sol {des de Girona (fins a Barcelona) / fins a Barcelona (des de Girona)}*, “i generalment no el pronominalitzem (*Va venir des de Girona* no dona normalment *En va venir*).”

“b) Com ocorre, en general, amb els acusatius de tercera persona [...], el pronom *en* no admet de combinar-se amb *ho* i se silencia en casos com el següent: **-Treu això del calaix. -Ara ho trec.**”

“c) En combinació amb el pronom *ho*, se sol silenciar el pronom *hi* amb valor locatiu o predicatiu: *Si ho he de dur al magatzem, ja ho duré demà; Si ho vols posar plantat, posa-ho; Diu que així és feliç, però jo no ho seria*. Ara bé, **també es dona el cas** que, representant el complement directe, *ho* pren la forma [l] [...] davant de *hi*: *Si ho he de dur al magatzem, ja l'hi duré demà; si ho vols posar plantat, posa-l'hi.*”

- p. 217-218: “Alteracions en les formes verbals”

“L'adjunció de pronoms febles darrere el verb pot provocar certes alteracions fonètiques en la forma verbal que, segons el cas, van acompanyades de canvis de forma dels pronoms. [...] En els punts següents n'enumerem els casos més importants, que es donen **principalment** en la llengua oral, **fora dels registres formals**, i que tenen una incidència variable segons els parlars.

a) És bastant generalitzada l'elisió de la ròtica final en els infinitius plans quan el pronom enclític comença per consonant [...]: *S'entesta a convence'l; Hem quedat per coneixe'ns* (en comptes de les solucions respectives més formals *convèncer-lo* i *conèixer-nos*). Tampoc no és estranya en altres infinitius [...]: *Es moria de ganes de di-us-ho; No tenim més remei que anà'ns-en; Va fe'ls-hi com havien quedat* (per les solucions formals respectives *dir-vos-ho, anar-nos-en, fer-los-hi*).

És pròpia només d'alguns parlars l'elisió de la ròtica final en qualsevol infinitiu i davant qualsevol pronom o combinació pronominal: *portà-los* o *portà'ls* (notem la variació de la forma pronominal segons el parlar).

b) És específica de les formes velaritzades de la segona persona del singular d'imperatiu (*digues, estigues, sàpigues, tingues, vulgues*) l'elisió regular de la sibilant final, amb els canvis que això pot provocar en la forma dels pronoms: *Digue'm la veritat; Estigue't quiet; Sàpigue-ho d'una vegada!; Tingue-ho present; Vulgue'ns-ho acceptar* (per les solucions respectives més formals...)

c) “tendència en diversos parlars”: *ajupe't, culle-les, cuse-li...* “per les solucions generals en registres formals...”

destrueixe'n, imprimeixe-ho, vesteixe't “per les solucions generals en registres formals...”

18. Els pronoms personals i els pronoms febles *ho*, *en* i *hi*: naturalesa i funció

Pronoms personals (o forts o tòpics)

- p. 675: “...l’ús dels pronoms personals forts suposa, des del punt de vista comunicatiu, una **opció marcada** respecte a altres possibilitats. En funció de subjecte, l’ús del pronom fort és l’opció marcada respecte a l’el·lipsi” (*Ella*) *vindrà a les quatre.*”

- p. 675: “En català, el subjecte oracional pot ser el·líptic, perquè és recuperable a través de la flexió verbal.”

- p. 675 (*vostè(s)*): “**s’ometen** en posició de subjecte si no hi ha voluntat focalitzadora [1, 4 i 5] [...], i en tot cas, **anirien anteposats** si el context els fes necessaris [2] [...] o bé dislocats en una interrogativa [3] [...]. **No és genuïna** la posició posposada al verb, **usual en altres llengües** [4 i 5].”

(1) *M’alegro que estiguin còmodes, senyores*

(2) *Vostè és aquí*

(3) *Vostè anirà a votar? / Anirà a votar, vostè?*

(4) *Tinguin en compte que demà és festiu* “(i no *Tinguin* *vostès en compte...*)”

(5) *Ha posat benzina sense plom* “(i no *Ha posat* *vostè...*)”

“En els casos en què la simple elisió del subjecte pogués causar ambigüïtat, el tractament de *vós* o simplement un plural podrien ser una solució (*Sou aquí; Anireu a votar?*). Com en el cas anterior, el pronom fort *vós* s’usa en funció de subjecte si volem focalitzar-lo: *Vós em vau encomanar de vetllar pel vostre patrimoni.*”

- p. 677-678: “Els pronoms de tercera persona referits a entitats no humanes”

“Els pronoms forts de tercera persona *ell*, *ella*, *ells* i *elles* presenten una certa resistència a ser usats per a referir-se a entitats no humanes. Aquest ús és impossible quan el pronom fa de complement directe o indirecte i és força restringit quan fa altres funcions.”

“No obstant això, l’ús d’un pronom fort amb antecedent no humà és **possible** en determinats casos, **sobretot en registres formals o en llenguatge tècnic.**”

a) En alternança amb *si*, quan és reflexiu, sovint reforçat amb *mateix*: *Un automòbil és un vehicle que es mou per ell/si mateix.*

b) “La presència d’elements focalitzadors com *sol* o *tot* propicia també l’ús del pronom fort: *Aquesta circumstància és, ella sola, decisiva en aquest cas; És una superfície que es troba tota ella continguda en una altra.*”

c) “en el complement d’una construcció partitiva, introduït per la preposició *de*, alternant a vegades amb l’anàfora el·líptica: *Analitzarem diferents substàncies, {la majoria d’elles / la majoria} col·loïdals.*”

d) “En textos de caràcter formal, el pronom fort es troba sovint en els complements que no poden ser substituïts per cap pronom feble: *Aqueixa virtut és la que tens i per ella t’has fet mereixedor d’aqueix benefici* (o bé: *...i per {aquesta / la dita} virtut...*). Notem que la preposició *entre* és de les que són més freqüents amb el pronom fort: *Hem corregit els descuits del text, entre ells/altres, els ortogràfics.*”

e) Quan el possessiu no permet identificar amb claredat l’antecedent: *Definim veu com el so que es produeix a la laringe en vibrar les cordes vocals quan l’aire expel·lit pels pulmons s’obre pas a través d’elles.*

f) “el pronom fort permet atribuir un caràcter personalitzat a entitats no humanes, com ara als animals: *Li diem Tro, i pensa que és com una personeta: quan ell t’avisava, és que passa alguna cosa*”...

Pronoms febles

Els pronoms de datiu (p. 681-685)

• p. 681: “En certs casos, el pronom *hi* pot funcionar com a pronom de datiu en lloc de *li* o *els*” (verb *presentar*). “Segons els parlars, també pot aparèixer *hi* representant el complement indirecte en casos com: *A la festa major, les colles de joves hi/li donen molta importància; Dona-li/hi corda, al rellotge; A aquest taller hi/li sobren encàrrecs* (§ 21.2.4). També hi ha altres verbs, com *posar* i *dedicar*, que poden admetre tots dos pronoms: *Posa-hi/li sal, a l’enciam; A la segona proposta no hi/li dedicarem tant de temps*. Amb tot, hi ha verbs que més aviat seleccionen el pronom *li/els* encara que el complement indirecte sigui inanimat, com *proporcionar* o *concedir* (*Hem modernitzat la sala: aquest tipus de cadires li proporcionen tot un altre aire; Al llatí li concedien el dret a tenir gramàtica, però a les llengües populars no se’ls va concedir aquest dret fins més tard*).”

• p. 682-683: “el pronom de datiu és el preferit a l’hora d’expressar la possessió inalienable”. *Et bull la sang*. Compareu: *T’han analitzat la sang? i Han analitzat la teva sang i el resultat és tranquil·litzador* (sang, objecte autònom).

“d) Amb els noms de parentiu, també trobem el datiu de possessió, alternant amb el possessiu, amb verbs com *néixer*, *casar-se* o *morir-se* (però no *morir*)”

- p. 684-685: “La duplicació amb el pronom de datiu de tercera persona”

Aquest minuet li agradava molt a la meva professora de piano

“La possibilitat que hi hagi o no duplicació depèn de diversos factors sintàctics, a més del registre emprat.”

a) “La duplicació és molt freqüent en tots els registres amb els verbs psicològics, amb els que expressen necessitat o obligació i amb verbs com *acudir-se*, *passar* o *succeir*, entre d’altres: *A quina amiga teva no li repugna l’olor de vinagre?*; *Si no ho fas tu, li tocarà fer-ho a un altre*; *Aquestes coses només li passen al teu home*. Per a molts parlants l’elisió del pronom donaria lloc a construccions forçades. Notem que en aquests casos el subjecte sol ser no animat, cosa que afavoreix l’anteposició del complement indirecte (animat) i la duplicació pronominal (*A la seva mare no li convenen aquests disgustos*).”

b) Verbs ditransitius, “especialment en valencià i en les zones urbanes del Principat de Catalunya, sobretot en la parla dels joves: *El mestre (li) va preguntar la lliçó a la Sara*. No obstant això, en els registres formals s’evita aquesta duplicació. Passa semblantment amb els verbs causatius i els de percepció en oracions com *(Li) deixaran/faran triar un exercici a l’Esperança* o *(Li) havíem sentit dir això a l’àvia Filomena [...]*, i també la trobem en oracions que contenen un adjunt benefactiu: *(Els) haureu de recitar un poema cada un als avis*; *(Li) va brodar unes estovalles a la núvia*.”

“Amb els verbs de la classe de *telefonar*, la duplicació no és normal en aquells parlars en què el complement es tendeix a interpretar col·loquialment com a complement directe [...]. La duplicació també es dona amb predicats com *tenir por*, *tenir respecte*, *tenir mania* i altres que expressen estats mentals (*No (li) té cap mena de respecte a la sogra*), excepte en els registres formals.”

d) “L’absència del pronom es veu afavorida en aquells casos en què el complement indirecte conté el quantificador universal *tothom* o un d’indefinit com *ningú*, *algú* o *qualsevol*. Si amb un verb psicològic com *agradar* és normal l’ús del pronom (*Això li agradarà a la Susanna*), és més fàcil elidir-lo en casos com els següents: *Això agradarà a tothom*; *Això no agradarà a ningú*; *Això agradarà a qualsevol que hi estigui interessat*. I si amb un verb ditransitiu com *regalar* és possible l’ús del pronom en un cas

com (*Li*) he regalat un llibre al pare, és menys habitual en casos com *No he regalat mai un llibre a ningú* o *Si això ho regales a algú, segur que no ho vol.*”

El pronom *ho*, complement directe (p. 696-697)

“...no és necessari -i generalment se’n prescindeix- en les construccions en què hi ha el determinant *tal* seguit del relatiu *com* (§ 27.6.3): *La reunió va resultar difícil, tal com ja sospitava el secretari*; *Tal com hem indicat, ara només falta signar el document.* [...] La presència de *tal* pot ser silenciada i aleshores *com* encapçala una relativa lliure: *La reunió va resultar difícil, com ja sospitava el secretari.*”

“Troblem el pronom *ho* lexicalitzat en el predicat *fer-ho*, que pot representar un sintagma verbal format per un verb d’acció agentiu [...]: *Va dir que no ploraria i ho va fer*; *Si tu parles amb la mestra, jo també ho faré*; *Haviem pensat regalar un ram de roses a l’àvia, però els meus cosins no ho volen fer.*”

El pronom *en* (p. 697-706)

- p. 697-700: “El pronom *en* representant d’un sintagma nominal indefinit”

“a) Notem que en les oracions inacusatives el pronom *en* només apareix si el subjecte està posposat al verb.”

Ja han sortit de l’ou quatre gafarrons → *Ja n’han sortit de l’ou quatre*

p. 681: *Quatre gafarrons ja han sortit de l’ou* → *Quatre ja han sortit de l’ou*

“La transmissió al verb del nombre del nom o del sintagma nominal que *en* representa quan fa de subjecte i que és pròpia dels registres formals [...] no es dona en els parlars nord-occidentals”

- p. 700-703: “El pronom *en* en funció de complement del nom”

“El pronom *en* pot representar un sintagma preposicional introduït per la preposició *de* que faci de complement de nom: *Jo també havia vist l’obra, però qui en recordava tots els detalls eres tu.* Entre el pronom *en* i el sintagma nominal que complementa hi ha una relació semàntica, a vegades abstracta, de part a tot (els detalls són part de l’obra). Això fa que a vegades *en* entri en concurrència amb els pronoms possessius i amb el pronom de datiu quan expressa possessió (§§ 16.5.3 i 18.4.2.3c). Així, parlant de les traduccions fetes per un traductor, podem dir *En publicaran totes les traduccions*, *Publicaran totes les seves traduccions* i *Li publicaran totes les traduccions*. A més, sovint és possible recórrer a l’anàfora el·líptica, és a dir, a no representar el complement si queda prou clar pel context: *Vull llegir aquesta novel·la perquè he conegut l’autor* (al costat de *...perquè n’he conegut l’autor*). Així doncs, la llengua disposa de diverses

estratègies per a expressar la relació de part a tot. L'ús del pronom *en*, però, no és possible en tots els contextos, ja que està sotmès a les condicions següents:

a) “El sintagma nominal que conté el complement del nom representat per *en* ha de fer la funció de complement directe [9], de subjecte posposat d'un verb inacusatiu [10], d'atribut nominal [11] o de predicatiu [12].”

(9) *Creus que ho va robar ell, però no en tens proves*

(10) *No puc corregir les proves: me'n falten les dues primeres pàgines*

(11) *Ell et podria explicar el projecte perquè en va ser el promotor*

(12) *Si t'interessa aquest centre excursionista, fes-te'n soci*

“El pronom *en* no pot representar el complement del nom que es trobi dins d'un sintagma que faci la funció de complement de règim [13].”

(13) *He rebut el teu llibre, però no vaig poder venir a la presentació*

“Per a poder representar el complement del nom d'un subjecte, cal que el verb sigui inacusatiu i que el subjecte sigui postverbal. [14-15] [...] També l'atribut d'una copulativa identificativa ha de ser postverbal. [16-18]”

(14) *D'aquest recull me'n sobren els dos primers contes*

(15) [*] *D'aquest recull els dos primers contes me'n sobren*

(16) *D'això la Quica n'és la culpable*

(17) *D'això n'és la culpable la Quica*

(18) [*] *D'això la culpable n'és la Quica* (“el pronom *en* és sobrer”)

“Això mateix passa en algun altre cas de posposició de subjecte en les copulatives que no són identificatives: és forçada una pronominalització com la de *És una pel·lícula interessant, però n'és exagerat el llenguatge* (es pot dir: *...però el seu llenguatge és exagerat, ...però és exagerada pel que fa al llenguatge, ...però té un llenguatge exagerat*). No diem tampoc *No perdi la targeta d'identificació mèdica: n'és necessària la presentació en visites successives*, sinó que diem *cal presentar-la* (o *li serà necessària*) en visites successives.”

I tampoc diem (interrogatives i relatives): *I parlant de democràcia, sempre ens tornem a preguntar quin n'és l'origen; El camaleó és notable pels canvis de color que en pot experimentar la pell.*

“Verbs com *dir*, *explicar* o *saber* es poden construir amb un complement directe com *alguna cosa*, *moltes coses*, *quelcom* o *res*, i aquests elements poden portar al seu torn un complement amb *de* [...] que es pronominalitza amb *en*: [...] *Aviat us en podré dir/explicar alguna cosa* i *No en sé res.*”

“b) El pronom *en* no pot representar el complement d'un complement del nom. En aquests casos se sol emprar un possessiu o bé s'usa una altra construcció. En *És un instrument avui desconegut, però en pintures antigues trobem [mostres [de l'ús [d'aquest instrument]]]* recorreríem a un possessiu (*...en pintures antigues trobaríem mostres del seu ús*), ja que el

complement d'aquest instrument es troba dins un altre complement preposicional. En *Hi havia aleshores l'anomenat llenguatge de la Cancelleria: Fabra estudià [les característiques [de l'oració composta [d'aquell llenguatge]]]* podem recórrer a una altra estratègia: *...Fabra n'estudià les característiques pel que fa a l'oració composta*, en què el complement del mig de la seqüència (*de l'oració composta*) s'expressa com un adjunt (*pel que fa a...*).

Una pila de, un grapat de, el 60 % de...: són quantificadors nominals, com molts de: Si vols llegir novel·les negres, jo en tinc una pila d'exemplars; Era una empresa familiar i ell en controlava el 60 % de les accions.

Drets d'antena, botó de mostra, molí de vent: "expressions lexicalitzades que compten com una sola unitat lèxica": D'aquest documental, aquell canal en tenia els drets d'antena.

"c) El pronom *en* apareix predominantment quan el sistema nominal del qual forma part el complement del nom és indefinit: *D'aquesta pomada n'he trobat unes quantes mostres*. Quan el sintagma nominal és definit, *en* és optatiu, però cal que entre el nom del sintagma nominal i el seu complement s'estableixi d'alguna manera una relació semàntica de part a tot: *Del plàtan ja només (en) queda la pela; Vam anar a Tarragona a veure('n) el teatre romà; Vam entrar a l'ermita i (en) vam fotografiar l'absis*. A vegades, en aquests contextos, el pronom *en* pot ser substituït per un possessiu: per exemple, referint-nos a un fenomen podem dir *En demostrarem l'existència* o bé *Demostrarem la seva existència*.

d) [...] En el cas dels sintagmes nominals humans és més habitual l'ús del possessiu: *Sempre ens quedarà el seu record i Encara es conserven mapes seus.*"

e) *(la) por a/de, (la) mania a/de les clavellines, (la) raó per/de l'ingrés hospitalari*: "alguns parlars mostren una certa resistència a pronominalitzar el complement amb *en*, mentre que d'altres, per exemple, el baleàric, l'accepten: *Ell tenia por de la foscor, però jo no en tenia por [...]*. És general, en canvi, no representar el complement de *temps* en contextos com *No tinc temps {per a / de} dinar*: diem *No tinc temps* i no pas *No en tinc temps.*"

• p. 703-705: "El pronom *en* en funció de complement de règim o d'adjunt al predicat"

"d) Hi ha altres verbs que poden construir el seu complement amb dues preposicions diferents, però, pel que fa a la pronominalització d'aquest complement, sol dominar una de les dues. Així, *ensenyar a/de llegir* i *aprendre a/de conduir* es pronominalitzen amb *en*." També *En sap molt [de matemàtiques]*. "En canvi, *entendre en/de botànica* o *tenir dret a/de demanar comptes* es pronominalitzen amb *hi*: *Poca gent hi entén com ell;*

No hi té cap dret. En aquests casos, quan el complement està dislocat, en general porta la preposició corresponent al pronom: *N'ensenya als immigrants, de llegir; De conduir n'ha après aviat; En sap molt, d'arreglar ordinadors.* Però *No hi entén gaire, {en/de botànica / d'arreglar ordinadors}; No hi té dret, a molestar-nos.*”

“Verbs com *parlar, debatre* o *tractar* **admeten** que el complement també vagi introduït per la preposició *sobre* i, en aquest cas, el complement no és representat per un pronom feble: *Hem parlat molt, sobre les eleccions.* Malgrat tot, hi ha una certa tendència a acceptar la pronominalització amb *en* per comparança amb les respectives construccions amb *de*, especialment en diàlegs: - *Oi que no ha parlat/tractat mai sobre les eleccions? -Sí que n'ha parlat/tractat, i més d'una vegada.* Altres verbs com *opinar, discutir* o *conversar* **accepten** també complements amb *de* o *sobre*, però aquests **no solen** aparèixer pronominalitzats (ni amb *en* ni amb *hi*): *Hem conversat llargament de/sobre la jubilació dona simplement De/Sobre la jubilació hem conversat llargament.*”

“e) Hi ha adjunts de sentit causal que **admeten en**, però que també poden no ser representats per cap pronom. Són adjunts que admeten més d'una preposició (en general, *de* i *per*): *Et felicito per aquests dos articles: et/te'n felicito de tot cor [...].* En altres casos similars són **naturals tant en com hi** i fins i tot la manca de pronom: *Avui ja no mor tanta gent de sida* (amb l'adjunt causal *de sida*) dona *Avui ja no hi/en mor tanta gent, de sida* (encara més natural *Avui ja no mor tanta gent, de sida*). Altres vegades l'adjunt causal **només accepta en** o manca de pronom: *Si volem tirar endavant aquest projecte d'urbanització, ens cal saber quines terres (en) queden afectades*”

- p. 705-706: “Usos lexicalitzats del pronom *en*”

“En registres informals, en valencià *haver-hi* incorpora sempre *en*: *N'hi havia molta gent.*”

“b) [...] els verbs *dir-ne, fer-ne, sortir-se'n* i *estar-ne* només funcionen amb un sintagma introduït per *de* en posició perifèrica: *D'aquesta planta se'n diu roser gà·lic; N'està molt, de la seva filla.*

c) [...] En determinades operacions aritmètiques s'usa *anar* amb la incorporació del pronom *en* o dels pronoms *n'hi* (*De tres a cinc en/n'hi van dos [...]*

d) Els predicats *riure's, adonar-se, fotre's, alegrar-se* o *no tenir ni idea* funcionen **col·loquialment** amb el pronom *en* i el complement introduït per la preposició *de* que el pronom hauria de substituir: *No te n'has de riure dels altres; No se n'adona del que li passa, pobre; No en tinc ni idea d'on han anat, aquells* (en lloc de les construccions generals [...]). El verb *recordar-se* pren la forma *recordar-se'n* i *enrecordar-se'n* (amb el pronom repetit i prefixat al verb) en l'ús **col·loquial espontani**: *Prenia notes per enrecordar-se'n del que deien els advocats.* També **existeixen formes col·loquials** com *enriure-se'n, emburlar-se'n, enfúmer-se'n, empenedir-se* o *entornar-se*, però són ben pocs els casos que s'han fixat en tots els registres. Així, els verbs *endur-se* i *emportar-se* ‘dur o portar alguna cosa amb si sortint d'un lloc’ pertanyen a la llengua general...”

El pronom *hi* (p. 706-712)

- p. 707: “Els verbs de dicció del tipus *afegir*, *insistir* o *respondre* admeten un complement pronominalitzable en *hi*, però també s’usen sense aquest complement com a introductors del discurs directe (equivalents de *dir*) (§ 26.7). Així, tenim [...] *Tot seguit l’orador va afegir*: «“No tolerarem [...]»»; així mateix [...] *I tornà a insistir*: «Per ara [...]» [...] *Insisteixo*: *per ara* [...] «Soc innocent», *va respondre l’acusat*. Tot i això, com a introductors del discurs directe també admeten la presència del pronom *hi*, sobretot (però no exclusivament) amb els verbs *afegir* i *insistir*: *Hi insisteixo*: *per ara no canviarem de plans*; «Doncs no et preocupis», *hi va afegir la Salut*, en què el pronom *hi* permet recalcar el que s’acaba de dir.”

- p. 708: “El complement de règim amb valor locatiu (estàtic o de destinació) té caràcter obligatori i, per això, o bé apareix el complement expressat d’una manera plena o bé apareix pronominalitzat: *No hi podré anar, a la conferència*; *A la tarda hi havia la taula rodona, però no hi vaig poder assistir*; *Ara el trobaràs a Manacor: hi passa tot l’agost*; –*Que hi ha la Verònica?* –*Ara s’hi posa* (en una conversa telefònica). Amb tot, el locatiu no sol expressar-se quan té un caràcter dític, és a dir, quan s’identifica amb el lloc on és (o era o serà) almenys un dels participants en l’acte de parla. Es troben típicament en aquest cas el verb *venir* (§ 21.4.2) i altres com *arribar*. Així, en *La meva germana va arribar la vigília de Nadal*, el locatiu implícit del verb *arribar* fa referència a ‘ací/aquí, a casa meva, al nostre poble’ o ‘aquí, a casa teva, al teu poble’; d’aquesta manera s’explica el contrast entre *Qui ha vingut?* (‘on soc jo’, ‘on ets tu’) i *Qui hi ha anat?* (‘a tal lloc, diferent del teu i el meu’). Un locatiu explícit (amb *venir* o *arribar*) faria referència a un lloc aliè o considerat aliè en el temps a les persones del diàleg: *Aquest indret és sagrat: segons la tradició, hi va venir/arribar la Mare de Déu en persona*. La mateixa situació es dona amb altres verbs com *entrar*, *passar*, *pujar*, *baixar*, *acostar-se*, *aturar-se* o *tornar*: *No entris ‘aci/aquí’ / No hi entris ‘allà’*; *No passis ‘per ací/aquí’ / No hi passis ‘per allà’*; *No t’acostis ‘al lloc on soc jo’ / No t’hi acostis ‘allà’*.”

- p. 709: “Els adjunts de lloc admeten la pronominalització amb *hi* si són adjunts del predicat. No l’admeten, però, si són adjunts oracionals (§ 13.6.3). Comparem les dues oracions següents: *En aquella habitació, no dorm ningú: hi ha molt de soroll* i *En aquella habitació no hi dorm ningú: t’hi pots quedar, si vols*.” [Més explicació i exemples.]

- p. 710: Adjunts al predicat pronominalitzables: de lloc, de manera (*Ara parla assenyadament, però abans no hi parlava*), companyia (*Jo no hi puc viure, amb aquest xicot*) i instrumentals (*Amb aquestes tisores només hi tallem paper; Aquí no hi conduïm mai, sense casc*). De causals, només els introduïts per *de*: *De tabaquisme (hi/en) mor més gent que no et penses*. De temporals, els que tenen un cert valor locatiu: *Hi sopem cada dia, a les nou; {Abans de dinar / A aquesta hora} hi quedem poques vegades*. (Són seleccionats pel verb: *És clar que hi comencem, a les deu; No hi acabaràs pas, a mitja nit.*)

- p. 494, cap. 13: “El complement introduït per la preposició composta *per a* no sol ser representat per cap pronom: *Jo no serveixo per a aquesta feina, però tu encara serveixes menys.*”

- p. 711-712: “Usos lexicalitzats del pronom *hi*”

Intransitivitzador: *veure-hi, clissar-hi, sentir-hi, tocar-hi*.

Impersonalitzador: *haver-hi*.

Similar: *En aquest congrés hi parlaran col·legues meus* ‘Hi haurà col·legues meus que hi intervindran’), *posar o dir* (*Mira: a la portada d’aquest llibre no hi posa/ diu el nom de l’autor* (‘no hi ha el nom de l’autor’). “En certs contextos s’empra tant *dir* com *dir-hi*: *La darrera circular és poc precisa: (hi) diu que els socis poden invitar a les conferències persones externes a l’entitat*, en què, sense el pronom, *la darrera circular* és subjecte del verb *dir*, i amb el pronom, l’oració és impersonal.”